

رنج و عذاب عیسی

بنا به انجیل لوقا

این کتاب ترجمه ای است از :

les dossiers de la Bible
La Passion selon saint Luc

'Mars. 1988 No 22

فهرست

مقدمه

صفحه

همراه لوقا رنج و عذاب عیسی را مطالعه کرده بگذاریم بازیگران، مکانها، سران کاهنان و کاتبان دسیسه چین یهود، عیسی که برای برگزاری عید فصح وارد آن بالاخانه می شود و باز عیسیای بر فراز کوه زیتون، یهودا که برای تسلیم او با یک بوسه وارد صحنه می شود، راهنمایمان باشند.

بد نیست از روزنه چشم لوقا بر این مراحل بسیار آشنا بنگریم. ما در این مجموعه تنها به این روایت از انجیل لوقا اکتفا کرده ایم چرا که معتقدیم این روایت ابتکاری و پرمفهوم شایستگی آن را دارد که تمام توجهمان را معطوف سازیم.

لوقا از روایتش راه صلیبی ساخته است. او خواننده اش را نظاره گری متمایز و منحصر به فرد می داند که به نظاره طی طریق عیسی که مسیرش را تا به انتها طی کرد نشسته است. لوقا از هر فرصتی جهت نشان دادن عدالت مسیح استفاده کرده است. گفتیم نظاره گری منحصر به فرد اما به نظر لوقا حتی بیش از این است. روایت نوشته شده اش از برای ایمان داران در هر مقطعی از زمان، شاگرد را - بنابراین ما، خواننده کنونی روایت را نیز به دنبال کردن عیسی در این راه فرامی خواند.

مقدمه	۳
بازیگران صحنه رنج و عذاب مسیح	۴
شام آخر عیسی	۱۳
راه صلیب	۱۸
قدرت ابتکار لوقا	۲۱
محاكمه عیسی	۲۶
رنج و عذاب مسیح: قدرت روایت	۲۹
دستگیری عیسی	۳۵
گروههای مطالعاتی کتاب مقدس	۳۸
یادداشتهایی برای تعمق	۴۰

بازیگران صحنه رنج و عذاب مسیح

رنج و عذاب عیسی که توسط انجیل نگاران حکایت شده به صحنه تئاتری می ماند با بازیگرانی بسیار. خوب است برای درک بهتر موضوع هر کدام از شخصیتها را رو در روی عیسی قرار دهیم. ما نمی خواهیم از نقطه نظر روان شناسی به شخصیت آنها بپردازیم. روایت انجیلی چنین امکانی را به ما نمی دهد، اما هدفمان تشخیص رفتار هر کدام از آنها در آن شرایط موجود و آزادی عمل کم و زیاد هر شخصیت در قبال عیسی است.

تابلویی که در صفحات بعدی ارائه شده تنها تلاشی است برای درک روایت لوقا. این تابلو در راستای دو بازیگر «فوق بشری» این درام یعنی پدر و ابلیس تهیه شده است. ما بازیگران را در ارتباط با این دو قطب قرار داده ایم. طبیعی است که اتخاذ ترتیبات دیگری نیز با قرائت دقیق متن انجیل میسر خواهد بود. وانگهی تابلو واقعی ثابت را نشان می دهد و قادر به ظاهر ساختن حرکات بازیگران از سویی به سوی دیگر در طول وقایع نیست. بدین معنی که بازیگران می توانند هر از گاه به قطب «پدر» و گاه به قطب «ابلیس» نزدیک شوند. قرائت دقیق متن رنج و عذاب عیسی امکان تشخیص این نوع جابجایی ها را ممکن خواهد ساخت.

از دید لوقا شاگردان متحدان «با» عیسی هستند (۲۲:۱۴، ۲۱، ۲۸، ۳۳، ۵۶، ۵۹). با قرائت انجیل متوجه خواهیم شد که انجیل نگار بر خلاف مرقس و متی از فرار آنان حین دستگیری عیسی در باغ زیتون سخنی به میان نمی آورد (مر ۱۴:۵۰، مت ۲۶:۵۶). این اهمال عمدی از سوی لوقا به منظور تحکیم نقش همراهان استاد صورت گرفته است. اما به نظر می رسد که لوقا مصمم است قوم را در یک بی طرفی خیرخواهانه و حتی علنی نسبت به پیام صلیب قرار دهد. قوم تنها در دو مورد به رؤسای کهنه مرتبط شده اند: ۲۳:۴؛ ۱۳:۲۳ (اگر بخوانیم «سران و قوم» و نه «سران قوم» آنچه انچه در بعضی دست نوشته ها نوشته شده است).

و اما عیسی؟ ما او را در تابلویمان جای نداده ایم. برای چه؟ تنها بدین دلیل ساده که عیسی تمام روایت را می پیماید. گاه سخن می گوید و گاه خاموش، اما در همه حال و همیشه

حاضر است. اگر ما عیسی را در میان تابلویمان قرار می دادیم در یک فاصله برابر از پدر و ابلیس قرار می گرفت و این با جایگاهی که لوقای قدیس به وی اختصاص داده است مطابقت نمی کرد.

پس بهتر آن بود که هیچ جایگاه خاصی به او اختصاص داده نمی شد. او در بسیاری از جملات تابلویمان با نام یا ضمیری که به او بر می گردد ظاهر می شود. و این اشارات بی شمار به خوبی نشان می دهند که وی شخصیت اصلی این درام است.

پدر

«ای پدر، اراده تو انجام شود» (۴۲:۲۲)

«ای پدر، اینها را بیامرزش...» (۳۴:۲۳)

«ای پدر به دستهای تو روح خود را می سپارم» (۴۶:۲۳)

ابلیس

ابلیس تا مدتی از او جدا شد (۱۳:۴)

ابلیس در یهودا داخل گشت (۳:۲۲)

ابلیس خواست شمار را چون گندم غربال کند (۳۱:۲۲)

شاگردان

آن دوازده (۴۷،۳:۲۲) - شاگردان (۴۵،۱۱:۲۲)

رفقاییش (۴۹:۲۲) - رسولان (۱۴:۲۲)

یک نزاع: کدام یک از ایشان بزرگتر می باشد (۲۴:۲۲)

«و شما کسانی هستید که در امتحانهای من با من بسر بردید.

تا در ملکوت من از خوان من بخورید و بنوشید» (۳۰، ۲۸:۲۲)

جميع آشنایان او از دور ایستاده بودند (۴۹:۲۳)

رؤسای کهنه، مشایخ و کاتبان

رؤسای کهنه و کاتبان مترصد می بودند که چگونه او را به قتل رسانند

زیرا که از قوم ترسیدند (۲:۲۲)

«لیکن این است ساعت شما و قدرت ظلمت» (۵۳:۲۲)

نزد پیلاطس شکایت بر او آغاز کردند (۲:۲۳)

«او را هلاک کن و برآب را برای ما رها فرما» (۱۸:۲۳)

پیلاطس عیسی را به خواهش ایشان سپرد (۲۵:۲۳)

بزرگان نیز تمسخر کنان می گفتند:

«اگر او مسیح و برگزیده خداست خود را برهاند» (۳۵:۲۳)

پطرس

«شمعون، شمعون من برای تو دعا کردم تا ایمانت تلف نشود» (۳۲:۲۲)

«ای خداوند حاضر که با تو بروم حتی در زندان و در موت» (۳۳:۲۲)

خداوند روگردانیده به پطرس نظر افکند

پس پطرس بیرون رفته زار زار بگریست (۶۱:۲۲)

یهودا

از جمله آن دوازده ... چگونه عیسی را

به ایشان تقدیم کند ... نقدی... (۶-۳:۲۲)

«آیا به بوسه پسر انسان را تقدیم می کنی» (۴۸:۲۲)

پیلاطس

«هیچ عیبی در این مرد نمی یابیم» (۴:۲۳)

«او را رها خواهیم کرد» (۲۲، ۱۶:۲۳)

اما ایشان به صدای بلند مبالغه نمودند. پس پیلاطس فرمود که

بر حسب خواهش ایشان بشود عیسی را به خواهش ایشان سپرد (۲۵-۲۲:۲۳)

زنان

زنانی که از جلیل او را متابعت کرده بودند تا این امور را ببینند (۴۹:۲۳)

زنان از پی یوسف رفتند و قبر... را دیدند

پس برگشته حنوط و عطریات مهیا ساختند (۵۶-۵۵:۲۳)

سروان

«در حقیقت این مرد صالح بود» (۴۷:۲۳)

سربازان

خدمتگزاران

- سرداران سپاه (۵۲، ۴:۲۲)
- کسانی که عیسی را گرفته بودند (۶۳:۲۲)
- سپاهیان (۳۶:۲۳)
- جمعی (۱۱:۲۳؛ ۴۷:۲۲)
- خدمتگزاران کاهن اعظم
- کنیزکی (۵۶:۲۲)
- دیگری (۵۸:۲۲)
- یکی دیگر (۵۹:۲۲)

«دزد نادم»

«برای ما منصفانه است... لیکن این شخص هیچ کار بی جا نکرده است... عیسی مرا بیدار آور هنگامی که به ملکوت خود آیی» (۴۲-۴۱:۲۳)

دزد

یکی از آن دو خطاکار بر وی کفر گفت:
«اگر تو مسیح هستی خود را و ما را برهان» (۳۹:۲۳)

یوسف رامه ای

از اهل شورا که مرد نیکو و صالح بود
و انتظار ملکوت خدا را می کشید... جسد عیسی را پایین آورد (۵۳-۵۰:۲۳)

هیرودیس

هیرودیس با لشکریان خود او را افتضاح نموده و استهزاء کرد (۱۱:۲۳)

شمعون قیروانی

او را مجبور ساخته صلیب را بر او گذارند تا از عقب عیسی ببرد (۲۶:۲۳)

باراباس

پیلاطس آن کس را که به سبب شورش و قتل در زندان حبس بود رها کرد (۲۵:۲۳)

قوم

گروهی بسیار از قوم و زنانی که سینه می زدند
و برای او ماتم می گرفتند
در عقب او افتادند (۲۷:۲۳)

گروهی به تماشا ایستاده بودند (۳۵:۲۳)
تمامی گروه که برای این تماشا جمع شده بودند
چون این وقایع را دیدند سینه زنان برگشتند (۴۸:۲۳)

شناسایی شخصیتها به کمک تابلوی صفحات قبل درک بهتر روایت رنج و عذاب عیسی به روایت لوقا را بر ایمان ممکن می سازد. یک پیشنهاد: این فرصت را غنیمت شمرده فصول ۲۲ و ۲۳ انجیل لوقا را مطالعه نمایید. این تنها راه درک جو روایت است. ما برای حصول این منظور متن را به چندین صحنه تقسیم کرده و برای هر صحنه تفسیری کوتاه تهیه نموده ایم.

صحنه اول

(لو ۱: ۲۲-۶) علیه عیسی دسیسه چینی می کنند. سران کهنه و کاتبان که در روایت متحد شده اند در جستجوی راهی برای قتل او هستند. یهودا وارد صحنه می شود.

صحنه دوم

(لو ۷: ۲۲-۱۳) حال و هوای تهیه غذای فصح بر محیط حاکم است. عیسی دستوراتی به پطرس و یوحنا می دهد: آنان باید مرد حامل کوزه ای آب را دنبال نمایند، و این مرد آنان را به نزد صاحب خانه ای هدایت خواهد کرد و او مهمانخانه ای را به آنان نشان خواهد داد.

صحنه سوم

(لو ۱۴: ۲۲-۳۸) چون وقت رسید با دوازده رسول بنشست و به ایشان گفت: «اشتیاقی بی نهایت داشتم که پیش از زحمت دیدنم این فصح را با شما بخورم». وقت غذا، زمان اعلام خیانت و تسلیم در خصوص آزمایشی است که نزدیک می شود.

صحنه چهارم

(لو ۲۲: ۳۹-۴۶) حال دیگر بر کوه زیتون هستیم و نه در بالاخانه ای که شام در آنجا خورده شد. عیسی به همراه شاگردانش به کوه زیتون می آید. اما به هنگام آزمایش تنهاست و به مسافت پرتاب سنگی از ایشان دور می شود.

صحنه پنجم

(لو ۲۲: ۴۷-۵۳) گروهی دیگر یعنی همراهان یهودا نیز در آن محل دیده می شوند. یهودا عیسی را می بوسد. پسر انسان تسلیم شده است.

صحنه ششم

(لو ۲۲: ۵۴-۶۵) در منزل رئیس کهنه. پطرس از دور به دنبال عیسی می آید. کنیزی او را می شناسد. پطرس اعلام می کند که عیسی را نمی شناسد. خروس آواز می خواند. و در این میان سربازان عیسی را کتک می زنند.

صحنه هفتم

(لو ۲۲: ۶۶-۷۱) روز فرامی رسد. صحنه در محل شورای مشایخ قوم می گذرد. «اگر تو مسیح هستی، به ما بگو.» مسیح، پسر انسان و پسر خدا عناوین پرمفهومی می باشند.

صحنه هشتم

(لو ۱: ۲۳-۵) جمعیت عیسی را به نزد پیلاتس می برد. حال در برابر نماینده امپراتور هستند، پس اتهامات وارد می شوند: «ما این شخص را یافته ایم که قوم را گمراه می کند، از جزیه دادن به قیصر منع می نماید و می گوید که خود مسیح و پادشاه است.»

صحنه نهم

(لو ۶: ۲۳-۱۲) پیلاتس عیسای جلیلی را نزد هیرودیس حاکم جلیل که در آن زمان در اورشلیم بود می فرستد. هیرودیس تنها یک آرزو دارد و آن دیدن معجزه ای از عیسی است.

صحنه دهم

(لو ۲۳: ۱۳-۲۵) بازگشت به نزد پیلاتس. همه فریاد زده می گفتند: «او را هلاک کن و برآبیا را برای ما رها فرما» پیلاتس به ایشان گفت: «چه بدی کرده است؟» آنگاه برآبیا را رها و عیسی را به خواهش ایشان سپرد.

صحنه یازدهم

(لو ۲۳: ۲۶-۳۲) در جاده جلجتا. شمعون قیروانی را که از صحرا می آمد مجبور به بردن صلیب کردند. زنان اورشلیم برای عیسی ماتم گرفتند.

صحنه دوازدهم

(لو ۲۳: ۳۳-۴۳) عیسی را بر صلیب می کشند. دو راهزن نیز با او مصلوب شده اند. راهزن اول به عیسی می گوید: «اگر تو مسیح هستی خود و ما را برهان.» راهزن دوم: «عیسی، چون در ملکوت خود آیی مرا به یادآور» عیسی به او گفت: «امروز با من در فردوس خواهی بود.»

صحنه سیزدهم

(لو ۲۳: ۴۴-۴۹) تخمیناً از ساعت ششم تا ساعت نهم ظلمت تمام زمین را فروگرفت و خورشید تاریک گشت. عیسی بلند صدا زده گفت: «ای پدر به دست تو روح خود را می سپارم» این را گفت و جان را تسلیم نمود.

صحنه چهارم

(لو ۲۳: ۵۰-۵۶) یوسف نامی از اهل شورا که مرد نیکو و صالح و از اهل رامه بلدی از بلاد یهود بود، نزد پیلطس آمده جسد عیسی را طلب نمود. پس آن را پایین آورده در کتان پیچید و در قبری که از سنگ تراشیده بود و هیچ کس ابداً در آن دفن نشده بود سپرد.

* * *

شام آخر عیسی

روایت رنج و عذاب عیسی در سه انجیل متی، مرقس و لوقا با حکایت آخرین شام عیسی با شاگردانش آغاز می شود. متون مرقس و متی نقاط مشترک فراوانی دارند اما متن لوقا به آنچه پولس در رساله اول خود به قرنیتیان «می سپرد» نزدیک تر است (رک. صفحه ۱۶).

از زمانهای کهن

فصل بیست و دوم انجیل لوقا بدین گونه آغاز می شود: «و چون عید فطیر که به فصیح معروف است نزدیک شد.» به دنبال آن خیانت یهودا و سپس تهیه فصیح وقتی «روز فرارسید.» و سرانجام «ساعت فرارسید.»

بدین ترتیب بنا به قول لوقا عشاء ربانی در ایام عید فصیح برگزار شد. یعنی زمانی که قوم اعیاد اصلی را بیاد می آورد و آزادیش را جشن می گرفت. عید بره به نیاکان صحرانشین و عید فطیر به نیاکان کشاورز برمی گردد که به منظور تأمین زندگی شان نوبر محصولانشان را تقدیم خدایان می کردند تا در مقابل، باروری و حمایت را از ایشان بطلبند. این دو عید بیشتر از سالیان دراز در نزد بنی اسرائیل تبدیل به یک عید شده بود. آیا نمی بایست این شب گذر را، شبی که «پدرانشان» مصر را تحت هدایت و رهبری موسی ترک گفته بودند، مفصلاً جشن گیرند؟ «یادبود» گذر از بندگی به آزادی همه را به هم پیوسته بود. آیین عید با قربانی کردن و خوردن بره ای بی عیب، نانهای بی خمیرمایه (فطیر) که جای هر نان کهنه ای را می گرفت پر بارتر شده بود.

لوقا عیسی را پابند به احکام سنتی مکان و زمان و دیگر احکام ذکر شده در سفر تثنیه نشان می دهد (۱: ۱۶-۸). او تنها انجیل نگاری است که برگزاری فصیح را طبق سنت گذشتگان با شاگردان حکایت می کند.

مابین تاریخ و ملکوت

بحثهای زیادی در خصوص تقارن آخرین شام عیسی با عید فصیح شده است. در هر حال در متن لوقا ارتباط تنگاتنگی بین این دو واقعه وجود دارد. عیسی فادار به تاریخ قومش، از

گذشته دور یاد می‌کند و در بند تدارکات عید است و ظاهراً آیین را نگه می‌دارد. حتی به رسولان می‌گوید که «اشتیاقی بی‌نهایت داشت که این فصیح را با آنان بخورد».^۱ و نیز در دو مرحله دورنمای «ملکوت خدا» را بر آنان می‌گشاید. کلماتش یادآور ضیافتی مسیحایی است که «یهوه برای همه قومها برپا خواهد نمود» (اشعیاء ۶:۲۵). فصیح در اینجا «به کمال می‌رسد.» شام، حرکات و سخنانی که لوقا شرح آنها را می‌نگارد ساعت کوتاهی «قبل از زحمت دیدن» را نمایش می‌دهند. ساعتی که عیسی هنوز در مقام استاد و رئیس خانواده است و طبق عادت شام را سرپرستی می‌کند. ساعتی میان زمانهای کهن و جدید که «دیگر هرگز» تکرار نخواهد شد.

تفسیر دو جام در انجیل لوقا

قرائت دقیق روایت شام آخر در انجیل لوقا وجود دو جام را برایمان آشکار خواهد ساخت (لو ۲۲:۱۷، ۲۰). توضیحات گوناگونی بر این دو جام داده شده است. یکی از تبصره‌های انجیل TOB^۱ می‌گوید: «از این جهت جام را به عیسی دادند که او سرپرست غذای فصیح است. لوقا تنها انجیل‌نگاری است که به این جام نخستین اشاره می‌کند. متی و مرقس شرح غذای فصیح را در انجیلشان ننگاشته‌اند.» لوقا در ادامه این تبصره آشکارا خصوصیت فصیحی را که عیسی با شاگردانش خورده، می‌نویسد. می‌دانیم که در آیین غذای فصیح، سرپرست غذا جامهای متعددی را تبرک می‌کرد.

یک تفسیر دیگر که اولین تفسیر را نیز رد نمی‌کند بر ساخت روایت لوقا در دو مرحله تأکید دارد. در اولین مرحله (آیات ۱۴-۱۸) عیسی به نوعی آیین غذای یهودا را به جا آورد. در (آیه ۱۵) فصیح خورده و در (آیه ۱۷) جام نوشیده شده است در پایان روایت نوشیدن جام، سخن از ملکوت خدا به میان می‌آید. در مرحله دوم یعنی (آیات ۱۹-۲۰) شاهد برقراری آیین قربانی مقدس که آیین غذای یهود را تکمیل کرد هستیم. در (آیه ۱۹) از نان و در (آیه ۲۰) از جام یاد شده است. این جام «عهد جدید است در خون من.»

۱- TOB مخفف Traduction Oecuménique de la Bible = ترجمه بین‌الکلیسایی کتاب مقدس

عهد و یاد

روایت لوقا تأکید می‌کند که ابتکار عمل در دست عیسی است. هنوز ساعت اوست در حالی که چند ساعت بعد به آنانی که برای توقیفش می‌آیند اعلام خواهد کرد: «این ساعت شماس است» (۲۲:۵۳). او «تسلیم» خواهد شد اما فعلاً «اشتیاقش» را عملی می‌سازد و مفهوم آنچه را که در شرف وقوع است می‌نمایاند: «جسد من که برای شما داده می‌شود»، «خون من که برای شما ریخته می‌شود.»

آشنایان با کتاب مقدس می‌دانند که این گفته: «عهد جدید در خون او» تکرار وعده خداوند در کتاب ارمیاء ۳۱:۳۱-۳۳ است یعنی «عهد تازه‌ای» که در عمق وجود انسان یعنی بر قلبش و نه بر سنگ ثبت شده است. «یهوه» در کتاب ارمیاء نبی و «عیسی» در انجیل لوقا سخن می‌گویند.

«این را به یاد من بجا آرید». آخرین خواسته عیسی برقراری یادبودی نوین است. این دیگر چون آیین عهد موسی که نیبی از خون حیوانات قربانی شده را بر قوم و نیم دیگر را بر مذبح، معرف خداوند، می‌پاشید نیست (خروج ۲۴:۸). بنا به گفته ارمیاء از ورای «عهد تازه» عهدی دیگر در «خون» عیسی منعقد می‌شود. او جانش را (خون نشانه زندگی است) در نان و جام می‌دهد و ما را به تکرار آن دعوت می‌کند.

روایات بنیان‌گذاری آیین قربانی مقدس

با مقایسه متن چهار انجیل و دومین دعای سپاسگزاری آیین نیایشی کلیسای کاتولیک متوجه می‌شویم که حتی آیین نیایشی در حقیقت دو روایت متی - مرقس و لوقا - قرن‌تیان را به هم پیوسته است. کلمات ایرانیک کلمات مشترک دو روایت می‌باشند.

متی ۲۶:۲۶-۲۸ =	دومین دعای سپاسگزاری	لوقا ۲۲:۱۹-۲۰
مرقس ۱۴:۲۲-۲۴		(۱ قرن‌تیان ۱۱:۲۳-۲۵)
۲۶- چون ایشان غذا می‌خوردند، عیسی نان را گرفته برکت داد و پاره کرده به شاگردان داد و گفت: «بگیرید و بخورید این است بدن من.»	او هنگامی که تسلیم شد و به خواست خود به رنجهایش سر نهاد نان را گرفت، سپاس گزارده آن را پاره کرد، به شاگردانش داد و گفت: «بگیرید و همه از این بخورید این تن من است که از بهر شما تسلیم می‌شود.»	(در شبی که تسلیم شد)

۲۷- و جام را گرفته شکر نمود و بدیشان داده گفت:	همچنین در پایان شام جام را گرفت و باز سپاس گزارده آن را به شاگردانش داد و گفت: «بگیرید و همه از این بنوشید»	۲۰- و همچنین بعد از شام جام را گرفت و گفت:
«همه شما از این بنوشید»	این جام خون من است عهد جدید و جاودانی که از بهر شما و همه آدمیان برای بخشایش گناهان ریخته می‌شود	«این جام عهد جدید است در خون من که برای شما ریخته می‌شود
۲۸- زیرا که این است خون من در عهد جدید که در راه بسیاری به جهت آمرزش گناهان ریخته می‌شود.»	این را به یاد من بجای آورید.»	(این را به یاد من بجای آرید.)

کلامی برای تمام قرون

آیات ۱۹ و ۲۰ باب ۲۲ انجیل لوقا به وضوح و روشنی تمام از بنیان‌گذاری راز قربانی مقدس سخن می‌گویند. لوقا در نگارش این متن همان کلماتی را به کار می‌برد که گمان می‌رود حضرت پولس برای اولین مرتبه آنها را به رشته تحریر در آورده است: «من از خداوند یافتم آنچه به شما نیز سپردم.» بنا به گفته متخصصین، پولس این مطالب را ۱۰ سال پس از مرگ عیسی نوشته است. اما پس از دوهزار سال کلمات فرسوده نگشته‌اند و ما چنان به آنها متشبه می‌شویم که گویی به خود عیسی متشبه شده‌ایم چرا که عیسی زوال ناپذیر جان خود را حتی در کلامش نیز تقدیم می‌دارد.

و ما بنا به خواستش پس از قرن‌ها از او «یاد می‌کنیم» چرا که او حیات ابدی است که باید هر روز گرفته شود، واقعه‌ای که با عشاء ربانی آغاز شده در جلجتا پایان نمی‌گیرد. بنا به قول لوقا عیسی پس از آنکه او را مرده پنداشتند با دو شاگردش راه پیموده و در عمواس با آنان «بر سفره نشست». و ما از همان هنگام است که می‌دانیم همیشه «ساعت» یاد کردن از اوست و باید به «هنگام غروب» او را با خود نگاه داریم و به هنگام «پاره کردن نان او را باز شناسیم» و تحول یافته ایمان بیاوریم.

راه صلیب

روایت لوقا در خصوص رنج و عذاب عیسی همانند اولین توصیف از راه صلیب است: لوقا خوانندگان را دعوت می‌کند تا پا جای عیسی بگذارند، «مسیح برهنه را برهنه دنبال کنند» (قدیس فرانسوای آسیزی).

این آیینی است که درک بهتر این روایت طنین انداز در وجودمان را میسر می‌سازد. ما خوانده شده‌ایم تا با سرودها و قرائت‌های کوتاه، آن گونه که پولس قدیس می‌خواهد عذاب کشیده با مسیح بمیریم تا با او رستاخیز کرده و زندگی کنیم.

همه با هم می‌خوانند

عیسی مسیح را به خاطر دار که
از مردگان برخاست؛ او نجات
و جلال جاودانی ماست.
(ر.ک ۲- تیمو ۲: ۸)

خواننده اول

چون او را می‌بردند شمعون قیروانی را که از صحرا
می‌آمد مجبور ساخته صلیب را بر او گذاردند تا از عقب
عیسی ببرد.

خواننده ای اعلام می‌کند

«اگر کسی بخواهد مرا پیروی
کند می‌باید نفس خود را
انکار نموده صلیب خود را هر
روزه بردارد و مرا متابعت
کند» (لوقا ۲۳: ۹)

خواننده اول

و گروهی بسیار از قوم و زنانی که سینه می‌زدند و
برای او ماتم می‌گرفتند در عقب او افتادند. آنگاه عیسی
به سوی آن زنان روی گردانیده گفت: «ای دختران
اورشلیم برای من گریه مکنید. بلکه برای خود و اولاد
خود ماتم بگیرید زیرا اینک ایامی می‌آید که در آنها
خواهند گفت «خوشا به حال نازادگان و رحمهایی که بار
نیابردند و پستانهایی که شیر ندادند». و در آن هنگام به
کوهها خواهند گفت: «بر ما بیفتید» و به تلها که «ما را
پنهان کنید». زیرا اگر این کارها را با چوب تر کردند با
چوب خشک چه خواهند کرد.»

و دو نفر دیگر را که خطاکار بودند نیز آوردند تا
ایشان را با او بکشند. و چون به محلی که آن را «کاسه
سر» می‌گویند رسیدند او را در آنجا با آن دو خطاکار
یکی بر طرف راست و دیگری بر طرف چپ او مصلوب
کردند.

خواننده اول

عیسی گفت: «ای پدر اینها را بیامرزش زیرا که
نمی‌دانند چه می‌کنند» پس جامه‌های او را تقسیم کردند
و قرعه انداختند.

و گروهی به تماشا ایستاده بودند و بزرگان نیز
تمسخرکنان با ایشان می‌گفتند: «دیگران را نجات داد
پس اگر او مسیح و برگزیده خدا می‌باشد خود را
برهاند» و سپاهیان نیز او را مسخره می‌کردند و آمده او
را سرکه می‌دادند و می‌گفتند اگر تو پادشاه یهود هستی
خود را نجات ده. و بر سر او تقصیر نامه‌ای نوشتند:
«این است پادشاه یهود».

یکی از آن دو خطاکار مصلوب بر وی کفر گفت: «که
اگر تو مسیح هستی خود را و ما را برهان».

خواننده اول

اما آن دیگر او را سرزنش کرده گفت: «مگر تو از
خدا نمی‌ترسی چونکه تو نیز زیر همین حکمی. و اما ما
به انصاف چون جزای اعمال خود را یافته‌ایم لیکن این
شخص هیچ کار بی‌جا نکرده است». پس به عیسی گفت:
«ای خداوند مرا بیادار هنگامی که به ملکوت خود آیی».

خواننده ای اعلام می‌کند
«با مسیح مصلوب شده‌ام ولی
زندگی می‌کنم لیکن نه من بعد
از این بلکه مسیح در من
زندگی می‌کند.» (غلا ۲: ۲۰)

همه با هم می‌خوانند
خوش باشید و شادی عظیم
نمایند زیرا اجر شما در آسمان
عظیم است.

تک خوان
خوشحال باشید چون شما را
فحش گویند و جفا رسانند به
خاطر من.

همه با هم تکرار می‌کنند
خوش باشید و شادی عظیم
نمایند زیرا اجر شما در آسمان
عظیم است. (متی ۵: ۱۱-۱۲).

همه با هم می‌خوانند
عیسی مسیح را به خاطر دار که
از مردگان برخاست؛ او نجات
و جلال جاودانی ماست.

عیسی به وی گفت: «هر آینه به تو می گویم امروز با من در فرودس خواهی بود».

خواننده اول

تخمیناً از ساعت ششم تا ساعت نهم ظلمت تمام روی زمین را فروگرفت و خورشید تاریک گشت و پرده قدس از میان بشکافت و عیسی به آواز بلند صدا زده گفت: «ای پدر به دستهای تو روح خود را می سپارم» این را بگفت و جان را تسلیم نمود.

خواننده اول

اما یوزباشی چون این ماجرا را دید خدا را تمجید کرده گفت: «در حقیقت این مرد صالح بود». و تمامی گروه که برای این تماشا جمع شده بودند چون این وقایع را دیدند سینه زنان برگشتند.

جمع آشنایان از او دور ایستاده بودند با زنانی که از جلیل او را متابعت کرده بودند تا این امور را ببینند.

و اینک یوسف نامی از اهل شورا که مرد نیکو و صالح بود که در رأی و عمل ایشان مشارکت نداشت و از اهل رامه بلدی از بلاد یهود بود و انتظار ملکوت خدا را می کشید. نزدیک پیلاتس آمده جسد عیسی را طلب نمود. پس آن را پایین آورده و در کتان پیچیده و در قبری که از سنگ تراشیده و هیچ کس ابداً در آن دفن نشده بود سپرد.

خواننده اول به آرامی اعلام می دارد

«ما اعتراف می کنیم: اگر به زبان خود عیسی خداوند را اعتراف کنی و در دل خود ایمان آوری که خدا او را از مردگان برخیزانید نجات خواهی یافت.» (روم ۹:۱۰)

تک خوان

اگر شریک مصیبت‌های او هستیم در جلال وی نیز شریک هستیم. (ر. ک روم ۸:۱۷)

خواننده ای اعلام می کند

«زیرا اگر بر موت او متحد گشتیم هر آینه در قیامت وی نیز چنین خواهیم شد» (روم ۵:۶)

خواننده ای اعلام می کند

«چونکه در موت او تعمید یافتیم با او دفن شدیم» (روم ۴:۶)

همه با هم می خوانند

عیسی مسیح را به خاطر دار که از مردگان برخاست؛ او نجات و جلال جاودانی ماست.

قدرت ابتکار لوقا

شخصی که با بی توجهی به قرائت روایت رنج و عذاب مسیح گوش فرا می دهد متعجب خواهد شد اگر ناگهان از او بپرسند: «این متن از کدام انجیل است؟» - «متن تمام انجیل یکسان است...» اما روایت رنج و عذاب مسیح در انجیل لوقا بی درنگ قابل شناسایی است. چرا که از متن نوشته شده توسط او در هیچ کدام از سه انجیل دیگر نوشته نشده است (یعنی ۴۱ آیه از ۱۲۶ آیه تشکیل دهنده فصول ۲۲ و ۲۳ انجیل لوقا). از آنجا که لوقای قدیس متن خود را به منظور تهیه اولین «راه صلیب» نوشته پس طبیعی است که صحنه های مختص انجیل او در مراسم مذهبی مسیحیت ثبت شده باشند! یکی از این صحنه ها، صحنه گفتگوی عیسی مصلوب با دزد نادم است.

طی طریقی سریع

ساخت کلی روایت رنج و عذاب عیسی در انجیل لوقا به چند دلیل از متن مرقس متفاوت و دارای قرابت‌هایی با انجیل یوحنا است. عیسی در شب دستگیری اش به خانه کاهن اعظم برده می شود اما در آنجا هیچ استنطاق و قضاوتی انجام نمی گیرد. سه انکار پطرس در طی شب یکجا و با هم بر ایمان نقل شده اند. سربازان بالاخره عیسی پیامبر را آزار و به هنگام بر آمدن روز به محل شورا (سانهدرین) که در حقیقت در محوطه میدان معبد جای داشت و نه در قصر کاهن اعظم، منتقل می کنند. عیسی را در همان روز بر طبق شریعت محاکمه کردند. تنها سؤال این بود که آیا عیسی خود را مسیح و پسر خدا نامیده است؛ گفته وی در مورد تخریب معبد هیچ اهمیتی نداشت (با مر ۱۴:۵۵-۵۹ مقایسه کنید). اعضای شورا بر علیه عیسی متفق می شوند اما شاهد یا حتی حکمی بر محکومیت وجود نداشت.

سه تن از مشایخ قوم او را در برابر پیلاتس متهم می کنند (لو ۲۳:۲). اتهامی که فرماندار آن را با ... اعلام بی گناهی عیسی پاسخ می گوید- معنی اولین اعلام بی گناهی طی محاکمه (لو ۲۳:۴، ۲۲:۱۴). این اولین رأی بر بی گناهی عیسی با صحنه ای که در دیگر انجیل دیده نمی شود قطع شده است: عیسی به نزد هیروдіس آنتیپاس پادشاه برده می شود. در اینجا صحنه ای استهزا آمیز وجود دارد («جامه قرمز بروی پوشانند») که به نظر می آید

از انجیل مرقس اقتباس شده باشد (مر ۱۶:۱۵-۲۰). لوقا خواهان بازگویی صحنهٔ عیسیای ملبس به لباس ارغوانی و تاج خار) نیست. این صحنه در (لو ۲۱:۱۲) توضیح داده شده است. عیسی در واقع در برابر دادگاه یهود، فرماندار روم و شاه سرنوشت شاگردان و بخصوص پولس قدیس را ابلاغ می‌دارد (اع ۲۳-۲۶). بالاخره پیلاتس «عیسی را به خواهش آنان سپرد»: با خواندن لو ۲۳:۲۴-۲۵ چنین استنباط می‌شود که روسای یهود عیسی را می‌برند تا اعدام نمایند. کتاب اعمال رسولان نشان می‌دهد که لوقا میل به «تبرئه» حکام روم و «محکوم ساختن» مسؤولان یهود دارد.

آنچه لوقا نقل کرده است

- خطابهٔ خداحافظی پس از شام آخر (لو ۲۲:۲۴-۳۸ ر.ک یو)
- فرشته‌ای عیسی را به هنگام اندوهش قوت می‌داد. عرق خونین (لو ۲۲:۴۳-۴۴)
- عیسی به هنگام دستگیری اش گوش بریده شده را شفا می‌دهد (لو ۲۳:۵۱)
- پیلاتس ۳ مرتبه بی‌گناهی عیسی را اعلام می‌دارد (ر.ک یو) می‌توان پس از شلاق زدن عیسی را رها کرد (لو ۲۳:۳-۴، ۱۲-۱۶، ۲۲)
- عیسی در برابر هیرودیس (لو ۲۳:۲۷-۳۲)
- صحبت عیسی با زنان اورشلیم (لو ۲۳:۲۷-۳۲)
- سه سخن عیسی:
- صحبت با دزد نادم (لو ۲۳:۴۰-۴۳)
- دعا به پدر
- «ای پدر اینها را بیامرزش زیرا که نمی‌دانند چه می‌کنند» (لو ۲۳:۳۴)
- «ای پدر به دستهای تو روح خود را می‌سپارم» (لو ۲۳:۴۶)
- ندامت و پشیمانی قوم (لو ۲۳:۴۸)
- تهیهٔ حنوط و عطریات توسط زنان (لو ۲۳:۵۶)
- تدهین در بیت عنیا (مر ۱۴:۳-۹)
- اعلام گناه و تفرقهٔ شاگردان (مر ۱۴:۲۷-۲۸)
- سخن از تخریب هیکل در برابرشورا (مر ۱۴:۵۵-۵۹)
- دومین سؤال پیلاتس و سکوت عیسی (مر ۱۵:۴-۵)
- رومیان به عیسی توهین می‌کنند (مر ۱۵:۱۶-۲۰)
- به خاطر موضوع تخریب هیکل به عیسی توهین می‌کنند (مر ۱۵:۲۹-۳۰)
- کلام: «خدایا، خدایا، چرا مرا واگذاری؟» و سوء تعبیر شنوندگان (مر ۱۵:۳۴-۳۵)
- اجازهٔ صریح پیلاتس برای تحویل جسد (مر ۱۵:۴۴-۴۵)

«جزئیات» پر مفهوم

دیگر نگویند

شاگردان خواب آلود، (مر ۱۴:۴)
صلیب او را برداشتن، (مر ۱۵:۲۱)
این مرد پسر خدا بود (مر ۱۵:۳۹).

با لوقا بگویند

شاگردان خواب رفته از حزن،
صلیب را از عقب عیسی بردن،
این مرد صالح بود.

سپس مسیر جلجتا شرح داده شده و موضوع خطابهٔ کوچک عیسی مطرح می‌شود (لو ۲۳:۲۶-۳۱). عیسیای مصلوب در انجیل لوقا سه مرتبه سخن می‌گوید، سخنانی که در سه انجیل دیگر نوشته نشده‌اند- اما دیگر آن دو فریاد بلند در انجیل مرقس را بر نمی‌آورد (مر ۱۵:۳۴-۳۷). اما لوقا احتمالاً نقل قول ابتدای مزمور ۲۲ «خدای من، خدای من چرا مرا ترک کردی؟» را بدین دلیل حذف کرده است که نمی‌توانسته برای خواننده مفهوم باشد و او را متعجب می‌ساخت. و در پی آن حتی ماجرای الیاس را نیز بیان نکرده است و ماجرای دادن سرکه به عیسی که در انجیل مرقس بلافاصله پس از ماجرای الیاس آمده است را در جایی دیگر نقل می‌کند (مر ۱۵:۳۴-۳۶). در حالی که در انجیل مرقس همه به عیسیای مصلوب توهین می‌کنند لوقا توهین کنندگان به عیسی (مشایخ، سربازان، یکی از دزدان) را در یک سو و دزد نادم، قوم توابع را در سوی دیگر و رو در روی هم قرار می‌دهد (مفهوم این آیه لو ۲۳:۴۸ با توجه به ۱۳:۱۸ روشن می‌شود).

و چون در انجیل لوقا آیین تدهین در بیت عنیا انجام نگرفته است (لوقا روایت مر ۱۴:۳-۹ را نوشته است) پس لازم است که دوستان و خویشان عیسی خود را برای انجام آن آماده سازند (لو ۲۳:۵۶:۲۴:۱).

چهره‌ای خاص از عیسی

روایت رنج و عذاب در انجیل لوقا چهره‌ای خاص از عیسی ترسیم می‌کند. در این روایت بر ملایمت استاد تأکید شده است. عیسی گوش بریده‌ی یکی از دشمنانش را شفا می‌دهد (۵۱:۲۲) نگاهش را برای یاری پطرس به توبه و بازگشت، به او می‌دوزد (۶۱:۲۲) جلادانش را می‌بخشد (۳۴:۲۳) و به دزد نادم وعده‌ی با هم بودن را می‌دهد (۴۳:۲۳). اما لوقا به بی‌گناهی عیسی بیشتر از هر چیز اهمیت می‌دهد. بیلاطس و هیروودیس بی‌گناهی او را اعلام می‌دارند (رک ۱۴:۲۳-۱۵). یکی از مجرمین چیزی از دزد دیگر نمی‌گوید (۴۱:۲۳). خود مسیح خود را به چوب‌تر تشبیه می‌کند (۳۱:۲۳) و پس از مرگش مردم با طلب مغفرت از خدا باز می‌گردند (۴۸:۲۳). بالاخره لوقا اقرار به ایمان سروان را بدین صورت تغییر می‌دهد: اگر لوقا از کلمه‌ی «صالح» به جای «پسر خدا» استفاده می‌کند برای «حقیقی‌تر» جلوه دادن مقام عیسی نیست، بلکه معرفی عیسی مانند بی‌گناهی جفا دیده برای نگارنده‌ی سومین انجیل و کتاب اعمال رسولان مسئله‌ای بسیار اساسی است.

سرمشقی برای ایمان‌داران

توجه بر جنبه‌ی خادم‌دردمند بودن عیسی آن‌گونه که مرقس به آن توجه کرده است در واقع برجسته ساختن جنبه‌ی یگانگی و غیر قابل تقلید عیسی است. به عکس لوقا با سخن گفتن از بی‌گناهی جفا دیده، در واقع از عیسی الگو و سرمشقی برای پیروی می‌سازد. و من این را پیش از این و در بالا با ذکر حضور عیسی و پولس در برابر اعضاء شورا، حکام و شاهان نشان داده‌ام. آن‌گونه که حتی استیفان هم به هنگام شهادتش می‌تواند سخنان عیسی مصلوب را بر زبان آورد (اع ۷:۵۹-۶۰) (رک به یادداشت‌هایی برای تعمق صفحه ۴۰). اما خواننده‌ی رنج و عذاب مسیح حتی پیش از وارد شدن به مرحله‌ی دوم ماجرا متوجه سخنان و گفتگوهای می‌شود که انطباق اخلاقی وقایع را ظاهر می‌سازد، و بدین سان است که عیسی بی‌گناه مردم را تشویق و ترغیب به ایمان می‌کند (لو ۲۳:۲۸-۳۱) یا دزد نادم به ما می‌آموزد تا در ساعت مرگمان دعا کنیم (۴:۲۳-۴۲) و شمعون قیروانی شاگردی است که «حمل صلیب در پی عیسی» را به ما می‌آموزد (۲۶:۲۳). روایت اندوه عیسی (این کلمه مختص انجیل لوقاست) با ترغیب به دعا آغاز و پایان می‌گیرد... (لو ۲۲:۴۰-۴۶).

روایاتی که در انجیل لوقا در مقاطعی متفاوت از دیگر انجیل نقل شده‌اند.

- خیانت یهودا پس از شام اعلام شده (با متن مر ۱۴:۱۷-۲۵ مقایسه کنید)
- انکار پطرس قبل از رفتن به کوه زیتون اعلام شده است (با مر ۱۴:۲۶-۳۱ مقایسه کنید)
- انکار پطرس و سپس توهین به عیسی پیامبر قبل از محاکمه روی داده‌اند (با مر ۱۴:۶۳-۷۲ مقایسه کنید)
- توجه کنید: عیسی تنها یک بار و در صبح زود در مقابل شورا حاضر می‌شود (با مر ۱۴:۵۵ و ۱۵:۱ مقایسه کنید)
- استهزای سربازان و ماجرای دادن سرکه قبل از ساعت مرگ عیسی روی می‌دهند (با مر ۱۵:۳۴-۳۷ مقایسه کنید)
- پرده‌ی هیکل قبل از مرگ عیسی پاره می‌شود (با مر ۱۵:۳۷-۳۸ مقایسه کنید)

لوقا موضوعات دیگری را نیز مورد توجه قرار داده است. انجیل نگار که در کتاب اعمال رسولان احترام زیادی برای رسولان قائل خواهد شد (اع ۵:۱۵) با کاستن از شدت ضعف رسولان به هنگام اندوه مسیح ما را از رفتارشان متعجب نمی‌سازد. در انجیل لوقا خوابیدن به هنگام اندوه تبدیل به «از حزن در خواب بودن» می‌گردد (لو ۲۲:۴۵) او برخلاف مرقس و متی انکار پطرس و «نفرین و سوگند» سرکرده‌ی رسولان را نمی‌نویسد (رک مر ۱۴:۷۱) و تنها به ذکر دعای عیسی برای وی اکتفا نماید (مر ۲۲:۳۲) بالاخره در انجیل لوقا همه چیز بیان‌گر این مطلب است که رنج و عذاب عیسی تنها (و قبل از هر چیز؟) یک واقعه‌ی انجام یافته در گذشته نیست بلکه ما نیز به عنوان خواننده یا شنونده‌ی متن دعوت به دنبال کردن «راه صلیب» شده‌ایم.

محاكمه عیسی

(لو ۲۲:۶۶-۲۳:۲۵)

عیسی صبح روز بعد به شورا احضار شد. از نظر لوقا حضور در برابر شورای یهود در واقع جلسه اعلام رسمی هویت عیسی می باشد. تمام بحث حول کلمات مسیح و پسر خدا (آیه ۶۷، ۷۰) دور می زند. عیسی از استعمال کلمه مسیح که می تواند مفهومی سیاسی داشته باشد اجتناب می ورزد. اما به عکس با سخن گفتن از پسر انسان که نه در پایان زمان بلکه «از هم اکنون» یعنی از بعد از رستاخیزش که لوقا آن را بسیار نزدیک می داند «بر دست راست خدا می نشیند» شهادتی صریح بر خود می دهد. اما در مورد عنوان پسر خدا به نظر می آید عیسی این عنوان را با قدرت به خود نسبت می دهد و می گوید: «شما خود می گوید که من (هستم)؛ و این عنوان یادآور «نام خاص خداوند» در سفر خروج است که خداوند در آنجا خود را با نام «هستم» بر موسی آشکار کرد (خروج ۳:۱۴).

در حقیقت این حضور در برابر شورا امری بس شگفت است چرا که نه کاهن اعظم در آنجا حضور دارد نه قضاوتی انجام و نه شهادتی داده شده است، در حالی که به نظر می آید آیه ۷۱ شهادتی را فرض می کند (این متن را با متن ۵۸:۱۴ مرقس که سخن عیسی در مورد تخریب معبد را بیاد می آورد مقایسه کنید) آیا روایت لوقا خلاصه شده است؟ در هر حال مسئله مهم شهادت عیسی بر خودش در برابر حکام یهود است. عیسی خود را پسر انسان و پسر خدا اعلام می دارد و به همین اتهام نیز می میرد.

محرک سیاسی

حکومت روم حق محکومیت به مرگ را برای خود حفظ می کرد، بنابراین شورا عیسی را در برابر پیلاتس محکوم می کند اما نه به دلایل مذهبی بلکه همچون آشوب گری سیاسی. مشایخ یهود اینک بر خلاف یکی از اعضایش (۲۵:۲۰) تبدیل به مدافعان پرداخت مالیات به قیصر شده اند. محاکمه در برابر پیلاتس در یک سؤال خلاصه شده است: «آیا تو پادشاه

یهود هستی؟» پاسخ مبهم است: «تو می گویی». این آخرین کلام عیسی در طی تمام محاکمه اش خواهد بود. پیلاتس برای اولین مرتبه بی گناهی متهم را اعلام می دارد. وی که می داند می خواهند حکم محکومیت عیسی را از او بگیرند با فرستادن عیسی به نزد هیروودیس نایب السطنه جلیل راه چاره ای می جوید.

هیروودیس آنتیپاس، قاتل یحیی تعمید دهنده، در پی دیدار (۹:۷-۹) یا شاید قتل (۱۳:۳۱) عیسی بود. اما عیسی در حضور او نه معجزه ای انجام می دهد و نه سخنی قابل توجه بر زبان می آورد. هیروودیس نومید، پیش از آنکه عیسی را از سرخود باز کند با تحقیر و دیوانه خواندن او سرخوردگیش را تلافی می کند. تنها توضیح موجه در خصوص این صحنه خاص انجیل لوقا نشان دادن توازی میان رنج و عذاب عیسی و پولس در کتاب اعمال رسولان می باشد. پولس نیز در کتاب اعمال در برابر شورا (اع ۲۲:۳۰)، فستوس حاکم رومی (اع ۲۵:۶) و اغریپاس پادشاه (۲۲:۲۵-۲۳) که خواهان شنیدن سخنان وی بود حاضر خواهد شد. (ر.ک یادداشت هایی برای تعمق صفحه ۴۰)

محکوم بی گناه

پیلاتس که در فکر راهی برای رهایی عیساست، تصمیم به «تنبیه» او یعنی احتمالاً تازیانه زدنش گرفت. لوقا در ادامه روایت نمی نویسد که آیا عیسی تازیانه می خورد یا نه؟ در همین حین راه چاره دیگری یعنی آزادی یک زندانی به مناسبت عید فصیح پیش می آید. به نظر می آید آیه ۱۷ به منظور توضیح در خواست قوم در آیه ۱۸ نوشته شده باشد. لوقا آزادی یک قاتل واقعاً خطرناک برای دولت روم و تهمت به عیسی برای «تحریک قوم به شورش» (۱۴) را رودر روی هم قرار می دهد. پایان محاکمه، انکار آشکار عدالت است. چرا که در برابر سه بار اعلام بی گناهی عیسی (۴:۱۴-۱۵، ۲۲) و سه تلاش پیلاتس برای رهایی او (۱۶، ۲۰، ۲۲) مشایخ یهود سه بار پی در پی با فریاد محکومیت به مرگ عیسی را درخواست می کنند (۱۸، ۲۱، ۲۳).

نتیجه گیری لوقا بی عدالتی قاضی و کینه جویی مشایخ یهودا را می نمایاند: «آن کس را که به سبب شورش و قتل در زندان حبس بود که خواستند رها کرد و عیسی را به خواهش آنان سپرد» (۲۵).

از نظر لوقا مسؤلان قتل عیسی حکام یهودی هستند و نه رومیان. او در کتاب اعمال اظهار وفاداری به حکومت روم می کند و هیچ گاه با آن مخالفتی نمی کند.

سپرده شده به خواهش آنان

با اینکه عیسی از سوی حکومت روم کاملاً بی گناه شناخته شده اما به «اراده» مدعیانش تن می دهد (۲۳:۲۴، ۲۵)، اراده ای که او را تسلیم مرگ خواهد کرد. این اراده بر مرگ، به صورتی اسرارآمیز با اراده پدر که عیسی در باغ زیتون به آن تسلیم شد تلاقی می کند (۲۲:۴۲). از نظر لوقا بی عدالتی مردم که بی گناهی را می کشند به هیچ وجه شکستی برای نقشه نجات خدا نیست. برعکس کتاب مقدس نیز تأیید می کند که «آیا نمی بایست که مسیح این زحمات را ببیند تا به جلال خود برسد» (لو ۲۴:۲۶).

حتی آن هنگام که شرارت موفق به شکست عیسی می شود، مدعیانش نمی توانند مانع اراده خدا که بر تحقق کار نجات تعلق گرفته است شوند. اولین رسولان نیز آنگاه که مورد قضاوت قرار گیرند و ناعادلانه محکوم شوند خواهند فهمید که این ادامه محاکمه و اندوه عیسی است: «زیرا که حقیقتاً بر بنده قدوس تو عیسی که او را مسح کردی هیروودیس و پنطیوس پیلاطس با امتهای اسرائیل با هم جمع شدند تا آنچه را که دست و رأی تو از قبل مقدر فرموده بود بجا آورند» (اع ۲۷:۲۸-۲۸).

رنج و عذاب مسیح: قدرت روایت

مفسری در پاسخ به سؤال: اناجیل چیستند؟ این چنین پاسخ می گوید: اناجیل روایت اندوه مسیحند به انضمام مقدمه ای. این پاسخ شگفت اهمیت رنج و عذاب در متون عهد جدید را می رساند. انجیل لوقا دو فصل کامل را به روایت رنج و عذاب اختصاص داده است. این همه ارزش و اهمیت برای چیست؟ برای اینکه مسیحیان می دانستند با تأمل بر حقیقت رنج و مرگ مسیح بر روی صلیب نمی توانند بر سرِ پسر خدا احاطه نمایند. پس برای حفظ ایمان حقیقی باید بی وقفه از رنج مسیح یاد شود. روایات رنج مسیح تنها به یادآوری امر اکتفا نمی کنند بلکه در پرتو کتاب مقدس در پی روشن ساختن حقیقت امور هستند. مگر نه اینکه اراده خداوند در کتاب مقدس آشکار می شود؟

آزمایش نهایی خادم و شاگردانش

هر انجیل نگار روایت رنج و عذاب مخصوص خود را دارد. از همین جا در می یابیم که هر کدام تفکر خاص خود از راز مرگ عیسی را در انجیل خود نوشته است. تفکری که از تأمل و تعمق خود انجیل نگار و جوامعی که از فجر مسیحیت خدایشان را تقدیس می کردند نشأت می گرفته. بدین سان رنج و عذاب مسیح در انجیل لوقا در واقع ساعت آزمایش، وسوسه و مبارزه علیه شیطان است: «این است ساعت شما و قدرت ظلمت» (۲۲:۵۳). در انجیل لوقا این رقص مردگان و نفرین شدگان را شیطان رهبری می کند. وارد یهودا می شود (۲۲:۳) و شمعون را از غربال می گذراند (۲۲:۳۱). آنکه چون برق از آسمان می افتد (۱۰:۱۸) با قدرت باز آمده و آخرین حربه اش را به کار می گیرد. این زمان مناسبی برای اوست (۴:۱۳) این نه تنها مبارزه عیسی خادم بلکه مبارزه تمام شاگردان نیز می باشد. شاگردان آماده مبارزه هستند اما مفهوم و سرانجام آن را در نمی یابند. با اینکه عیسی آنان را برای غلبه بر شیطان به دعا دعوت می کند اما ایشان به قدرت شمشیر اطمینان می کنند: «دعا کنید تا در امتحان نیفتید» (۲۲:۴۰). همانند قوم بنی اسرائیل در زمانهای گذشته که دعوت شدند که به خداوند اطمینان نمایند و نه به سلاح هایشان. عیسی لوقا در آستانه

مرگ همه را از زن و مرد دعوت به واقع بینی می کند تا راز حقیقی را دریابند. برای مثال از زنان اورشلیم خواسته شده که بر سرنوشت خود و فرزندانشان بگریزند و نه بر عیسی (۲۸:۲۳). که عیسی را چوب تر بدانند و نه چوب خشک (در ویتراهای قرون وسطی صلیب را با رنگ سبز می کشیدند). شمعون قیروانی در واقع با حمل صلیب دعوت به پیروی از عیسی شده است. شاید که او به صورتی نمادی بواسطه زادگاهش معرف اولین جوامع یهودی- مسیحی منطقه مدیترانه است. به هر حال به نظر می رسد که لوقا برای شناساندن راه به مسیحیان نسل خود و نسل آینده خواهان شرکت دادن جمعیت کثیری در رنج و عذاب عیساست. در مجموع اندیشه لوقا به آنچه که پولس به مسیحیان فیلیپس نوشته بسیار نزدیک است: «پس همین فکر در شما باشد که در مسیح عیسی نیز بود» (فی ۲: ۵ سرودی که به دنبال این آیه بر خالی شدن مرگ بر صلیب و سرافرازی پسر به جهت همین خالی شدن متمرکز شده است را نیز بخوانید). این یکی از خصوصیات لوقاست که در وجود عیسی استادی را ترسیم کند و همگان را به پیروی از او بخواند.

بخشایش بزرگ

لوقا این مبشر شفقت و رحمت تنها انجیل نگاری است که کلام مسیح بر صلیب را می نگارد: «ای پدر اینها را بیمارز زیرا که نمی دانند چه می کنند» (۲۳: ۳۴). او در فصل پانزدهم انجیلش مثل پسر گمشده را که پدر با آغوش باز او را می پذیرد حکایت کرده و و اینک بر روی صلیب، به حضور دو دزد اشاره دارد که یکی از آنها به استعاره از پسر گمشده بخشیده خواهد شد. حکمت الهی لوقا با نشان دادن بخشایش داده شده به دزد، به یکی از مراحل اوج خود صعود می کند: «امروز با من در فردوس خواهی بود» (۲۳: ۴۳)، کلمه امروز در این آیه، امروز ادا شده در موعظه ناصره را بیاد می آورد: «امروز این نوشته در گوشهای شما تمام شد» (۴: ۲۱). از نظر لوقا عبارت «با من» کلامی پر معنی است چرا که با استاد بودن حق شاگرد است. با مسیح بودن و با او بودن در واپسین روز به مثابه نجات است. پدر در مثل پسر گمشده به پسر بزرگتر می گوید: «ای فرزند تو همیشه با من هستی و آنچه از آن من است مال توست» اندیشه لوقا با این «با من» ها از اندیشه پولس که اغلب این «بودن- با- مسیح» را بسط می دهد چندان دور نیست: «انسانیت کهنه ما با او مصلوب

شد ... پس هرگاه با مسیح مردیم یقین می دانیم که با او زیست هم خواهیم کرد» (روم ۶: ۶- ۸ و کول ۲: ۱۱-۳: ۴).

جمعیتی که به یاد می آورد

این چند ویژگی رنج و عذاب از قول لوقای قدیس که در بالا به آنها اشاره شد اهمیت یادبود در نزد جمعیت مسیحی را بر ما روشن می سازد. لوقا همانند تمام دیگر انجیل نگاران در میان مسیحیان بسر می برد مسیحیانی که برای درک بهتر مفهوم وقایع گذشته محتاج به یادآوری آنها هستند. پس انجیل سندی شگفت برای تعلیم علوم دینی می باشند که هدف آن تقویت ایمان ایمان داران از طریق یادآوری وقایع بنیادی است. به چه جهت روایت رنج و عذاب مسیح در این انجیل نقشی مهم را ایفا می کند؟ بدین جهت که در رنج و مرگ عیسی است که مفهوم صحیح مسیحیت و حقیقت ایمان درک می شود. استنباط اشتباه از رنج و عذاب خداوند در واقع نابودی حقیقت مسیحیت برای همیشه است.

حضرت پولس در یکی از نامه هایش به ایمان داران قرنسس می نویسد: «هرکه متکلم به روح خدا باشد نمی تواند عیسی را لعن کند» (۱ قرن ۱۲: ۳). پولس از این سخن چه منظوری دارد؟ آیا مسیحیانی بودند که تحت الهام وحی چون وحی که از روح القدس نازل شده باشد «عیسی را لعن گویند»؟

احتمال آن بسیار است. شاید ایمان دارانی که هنوز تحت تأثیر آیین شرک بودند، با فراموش ساختن کامل عیسایی که حقیقتاً بر روی صلیب مرد و عیسای دردمند و تحقیر شده تمایلی جز به تقدیس عیسی، خداوند رستاخیز کرده نداشتند. در عمق ایمان این ایمان داران عیسای آسمانی و زنده در نور، پاک و مبرا از یاد عیسای مصلوب باقی مانده بود.

پولس می بایست در مواجهه با این قرنئیان اهمیت حکمت الهی صلیب را یادآوری نماید. این عیسای مصلوب بود که خداوند خوانده شد. آن کسی که تحقیر شده بود بالا برده شد. پس اساس ایمان مسیحی اعلام رستاخیز عیسای مصلوب است و سوای عیسای مصلوب رستاخیز کرده دیگری وجود ندارد.

خاطره عیسای مصلوب

روایات رنج و عذاب عیسی همان نقش مهمی را در اناجیل ایفا می‌کنند که حکمت الهی صلیب در نوشته‌های پولس. روایت، این حقیقت که خداوند مسیحیان مردی است که بر صلیب مُرد را در یاد ما زنده کرده ما را برای درک روایات رستاخیز آماده می‌سازد. چرا که بیم آن می‌رود که بدون نقل رنج و عذاب مسیح روایت رستاخیز تنها خداوندی پر جلال محصور در هاله‌های نورانی را به ما نشان می‌دهد که یاد عیسای مصلوب را محو می‌سازد. باری تضادها در اناجیل ظاهر می‌شوند. روایات رنج و عذاب و تجلی عیسی با هم مطابقت می‌کنند. لوقا با نقل رنج عیسی نشان می‌دهد که بدین طریق اراده پدر انجام شده و نقشه نجات تحقق می‌یابد. او نگاه را به ورای مرگ یا باز به سوی آن لحظه که ملکوت خدا خواهد آمد، ملکوتی که توسط مرگ عیسی گشوده شد، می‌کشاند. در پی این روایات، روایات تجلی عیسی نقل می‌شوند و این روایات که فاصله چندانی با اندوه و رنج عیسی ندارند باز رنج او را بیاد می‌آورند. چرا که در پرتو رستاخیز عیساست که رنج او مفهوم یافته و وارد نقشه نجات خدا که پسرش را فرستاد می‌شود. برای همین است که دو مرد ملیس به لباسهای نورانی تنها به اعلام زنده بودن عیسی به زنان آمده بر سر قبر بسنده نمی‌کنند بلکه بر لزوم یادآوری امر تأکید دارند: «بیاد آورید که چگونه وقتی که در جلیل بود شما را خبر داد». و خود عیسی به شاگردان عمواس می‌گوید: «آیا نمی‌بایست که مسیح این زحمات را ببیند تا به جلال خود برسد» (۲۴:۲۶). ما رنج عیسی را در پرتو قیام محو نمی‌سازیم بلکه به توسط آن سعی بر درک بهتر راز او داریم. تن پر جلال رستاخیز کرده برای همیشه زخمهای رنج دردناکش را حمل خواهد کرد.

خدایی نه چون دیگر خدایان

به همین دلیل مطالعه رنج و عذاب مسیح از نظر یک مسیحی پراهمیت است. با مطالعه رنج و عذاب مسیح دیگر نمی‌توان مسیحیت را چون مذهبی بی اساس و بدعتی جدید که تنها روح خدای زنده را بی‌یادی از مرگ او می‌پرستد، شناخت. چنانچه عیسی در حال حاضر زنده است چرا باید بیاد بیاورم که زمانی مرده بود؟ در این پرسش وسوسه‌ای شیطانی نهفته است که بسیاری از گروههای ملحد طی تاریخ گرفتار آن شده‌اند. وسوسه‌ای که ایمان مسیحیت را

عیسی بر صلیب می‌خندد

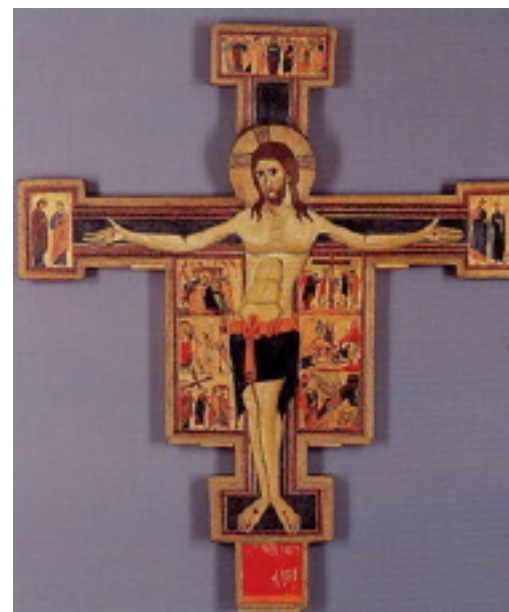
خیلی زود، در میان مسیحیان گرایشاتی مبنی بر کم اهمیت جلوه دادن یا حتی محو ساختن حقیقت رنج و مرگ مسیح ظاهر شد. می‌گویند که یوحنا اصرار بر لزوم «جویدن» (ترجمه تحت الفظی یونانی) گوشت پسر انسان دارد. چرا که خواهان مخالفت با گرایشات عرفانی با جنبه‌های روحانی و ضد ماده‌گرایی است که منکر مرگ مسیح و ارتباط عشاء ربانی با جسم تسلیم شده مسیح می‌باشند.

از مقاله‌ای که ایرنه قدیس در قرن دوم علیه ملحدان نگاشت چنین استنباط می‌شود که برخی از شاگردان والانتین بر این اندیشه بودند که عیسی در روز تعمیدش مسیح را به صورت کبوتری دریافت کرد. این مسیح از تبار خدایی و تأثیر ناپذیر، آن هنگام که عیسی به نزد پیلاتس برده می‌شد او را ترک گفت (مقاله علیه ملحدان ۱، VII، ۲)، بنا به قول باسیلیه، پسر، قدرت فنا ناپذیر، «NOUS» پدر است، «NOUS» کلمه‌ای یونانی است که می‌توان آن را «روح» یا «فراست» پدر ترجمه کرد. او در صورت انسانی به جهان آمد. به هنگام رنج این «NOUS» در شمعون قیروانی و «روح» شمعون قیروانی در جسم عیسی جاری شد. بدین ترتیب عیسی با ریشخند در تصلیب جسم انسانی‌اش شرکت کرد (علیه ملحدان ۴، VII، ۱). در یکی از متون عرفانی ناج حامدی (NAG HAMMADI) دو عیسی را می‌توان تشخیص داد؛ عیسای زنده و عیسای جسمانی. عیسای زنده بر چوب صلیب تفریح می‌کند در حالی که عیسای جسمانی و مصلوب تنها جانشینی از اوست (N.H. VII,3, 81,3SS). تمام این متون امکان درک بهتر مفهوم پنهان روایات رنج و عذاب در اناجیل را برایمان میسر می‌سازند.

می‌خشکاند. پس خدایی که ما می‌پرستیم بی‌یاد از رنج و عذاب مسیح، به تمام دیگر خدایان، مردان خدا گونه یونانیان، رب النوعها، امپراطورانی که به خود عنوان خدایی می‌دادند، شباهت می‌داشت. خدای ما مسیحیان همین مسیحی است که بر صلیب مرد. از آن پس ما دیگر هیچ نام دیگری را در آسمان رب النوعها ثبت نکرده‌ایم و تأیید می‌کنیم که آن کسی که بر روی صلیب مُرد خدای ماست که هرگونه الوهیت دیگری را با یک اشاره محو می‌سازد. آن کس را که ما چون سرور و استاد تقدیس می‌کنیم که گناه دنیا را بر دوش خود گرفت که ما در

پرتو نورانی قیام تقدیسش می‌کنیم؛ خادم ما، عادل و بی‌گناه و فقیر و حقیر بود.

در آغاز حکایت رنج و عذاب از عشاء ربانی یاد شده است. عیسی می‌گوید: «این را به یاد من بجا آرید». آنچه که عیسی انجام داد و ما نسل در نسل باید به یاد او انجام دهیم تقدیس نان و شراب و ادای کلماتی است که با آنها نان و شراب را به تن و خون تسلیم شده‌اش پیوند داد. یاد رنج و عذاب مسیح بدین‌گونه در آیین بنیادی مسیحیت تا به ابد ثبت شده است و انجام این آیین برای حفظ تصویری صحیح از مسیحیت ضروری است. «مرگ تو را ای خداوند اعلام می‌داریم، رستاخیزت را از مرگ جشن می‌گیریم و آمدن پرجلال تو را در انتظاریم». اما با یاد از رنج و مرگ عیسی کلمات لازم را نیز برای سخن گفتن از وی حفظ می‌کنیم کلماتی چون، بی‌گناه، عادل، خادم دردمند، بره‌ذبح شده، پیامبر جفا دیده و غیره... اما این کلمات درخشندگی و جلال کلماتی دیگر چون خداوند، پسر خدا و رستاخیز کرده را ندارند. در مسیحیت حذف مفاهیم اولیه به نفع مفاهیم ثانویه وجود ندارند. بلکه نزدیک کردن آنها در اقرار به ایمان. و در این صورت است که سِرِ عیسی می‌تواند با صحت تمام بیان شود.

دستگیری عیسی

(لوقا ۲۲: ۴۷-۵۵)

اغفال؟ حسادت؟ انتقام؟ غرور؟... چه چیز یهودا را به خیانت به عیسی واداشت؟ مطلبی که هیچ‌گاه در نخواهیم یافت. متن انجیل سخنی در این مورد نمی‌گوید گویی این مسئله بی‌اهمیت است و مسائلی اساسی تر و مهم تر برای بررسی و به خواننده شناساندن وجود دارد.

بنا به گفته خود عیسی: «پسر انسان به دستهای مردم تسلیم خواهد شد». (لو ۹: ۴۴) و «آنچه به زبان انبیاء دربارهٔ پسر انسان نوشته شده است به انجام خواهد رسید زیرا که او را به امتهای تسلیم می‌کنند» (لو ۱۸: ۳۱). و این کلام طبق گفته عیسی به یهودا اینک تحقق یافته است. اما خیانت یکی از آن دوازده در درجه دوم اهمیت قرار می‌گیرد. اولین پیام تسلیم شدن پسر انسان است. عیسی با گفتن «پسر انسان» از آسمان فرستاده شده تا قوم جفا دیده را بنا به گفته دانیال دادخواهی نماید، خود را با تمثیل اسرارآمیز سنت قومش همانند می‌سازد. به روایت دیگر این شخص برای برقراری ملکوت خدا و افتتاح زمانهای جدید آمده است. متن انجیل لوقا ما را به عمق مفاهیم می‌کشاند.

عیسی عکس‌العمل بسیار جالبی دارد. هرگونه مقاومتی به دلیل نامتعادل بودن نیروها بیهوده است؟ اما آیا منظور واقعی عیسی همین است؟ باید کمی به عقب برگشت آنجا

سخن هنوز بر زبانش بود که ناگاه جمعی آمدند و یکی از آن دوازده که یهودا نام داشت بر دیگران سبقت بسته نزد عیسی آمد تا او را ببوسد و عیسی بدو گفت: «ای یهودا آیا به بوسه پسر انسان را تسلیم می‌کنی؟».

رفقاییش چون دیدند که چه می‌شود و عرض کردند «خداوندا به شمشیر بزنیم».

و یکی از ایشان غلام رئیس کهنه را زده گوش راست او را از تن جدا کرد. عیسی متوجه شده گفت: «تا به این بگذارید» و گوش او را لمس نموده شفا داد.

و یکی از ایشان غلام رئیس کهنه را زده گوش راست او را از تن جدا کرد. عیسی متوجه شده گفت: «تا به این بگذارید» و گوش او را لمس نموده شفا داد.

سپس عیسی به رؤسای کهنه و سرداران سپاه هیکل و مشایخی که نزد او آمده بودند گفت گویا بر دزد با شمشیرها و چوبها بیرون آمدید. وقتی که هرروزه در هیکل با شما بودم دست بر من دراز نکردید لیکن این است ساعت شما و قدرت ظلمت.

که عیسی از لزوم مبارزه با شاگردانش سخن می گوید: «کسی که شمشیر ندارد جامه خود را فروخته آن را بخرد» پس شاگردان دو شمشیر به او نشان دادند که بلافاصله جواب داد: «کافی است» (لو ۲۲:۳۶-۳۸). شاگردان در واقع متوجه منظور عیسی نشده بودند: او از مبارزه ای دیگر سخن می گفت، مبارزه کمال زمان که ظلمات را در برابر نور قرار می دهد. شاگردی که آن خادم را زخمی کرد در درک مفهوم مبارزه اشتباه کرده بود. سلاح پسر انسان نه خشونت، بلکه صلیب است و خود را تا انتها دادن. مبارزه عیسی، مبارزه خدا و مبارزه نور علیه ظلمت است. این محبت است که نجات می دهد نه سلاح، عیسی جز شفا دادن کاری دیگر نمی تواند انجام دهد.

عیسی همچنین گفته بود که: «زیرا به شما می گویم که این نوشته در من می باید به انجام رسد یعنی با گناهکاران محسوب شد» (لو ۲۲:۳۷). انجیل نگاران این روایت را تنها به منظور یادآوری از دوره ای دردناک از زندگی عیسی نوشته اند بلکه نقشه خدا به صورتی اسرارآمیز در این مرحله به انجام می رسد.

جمعیت ظاهر شده است. اعضای آن را شخصیت های برجسته ای چون سران کاهنان، افسران و ملایان تشکیل می دهند. اینان گمان برده بودند که شب ساعتی مساعد برای غافلگیر و مقهور کردن عیسی است، جرأت انجام کار پستشان را به هنگام روز نداشتند. اما عیسی مفهومی دیگر از این ساعت شبانه را برایشان مکشوف کرد. این ساعت «ظلمات» است. در واقع خود ایشان توسط ظلمات

غافلگیر و مقهور می شوند. اینان در صف دشمنان «نور» و خدا قرار گرفته اند. و مانند یهودا بازیگران درامی هستند که از توانشان خارج است. اینان جبهه بد را برگزیده اند.

عیسی بالاخره دستگیر شد. اما خواننده انجیل اینک با توجه به اشاره به «پسرانسان»، مبارزه عیسی و ظلمات می داند که از هم اینک پیروزی از آن عیسی، پسر انسان است، که به توسط سلاح صلیب شاگردانش را به پادشاهی نور خداوند می کشاند.

انجیل نگار باز یک بار دیگر ما را دعوت به شرکت در امید اولین مسیحیان می نماید. باز لازم است اگر چنانچه مایل به شرکت در پیروزی پسر انسان می باشیم (به مانند یهودا) در مورد عیسی، (مانند شاگردان) بر روی مبارزه ای که باید کرد و (به مانند سران کاهنان، افسران و ملایان) بر جبهه انتخابیمان دچار اشتباه نشویم.

پس او را گرفته بردند و به سرای رئیس کهنه آوردند و پطرس از دور از عقب می آمد.

گروه های مطالعاتی کتاب مقدس

این طرح از کتاب مقدس برای گردانندگان گروههای مطالعاتی در نظر گرفته شده که در نظر دارند با کمک این مجموعه گروهی را با متن اندوه مسیح از قول لوقای قدیس، در ایام پرهیز آشنا سازند. اما از نقطه نظر آموزشی بهتر آن است که این مجلد پس از انجام اولین مرحله مورد مطالعه قرار گیرد.

مرحله اول

گروه با مطالعه فصل های بیست و دوم و بیست و سوم انجیل لوقا آغاز می کند، می بایست متنی ساده و عاری از هرگونه شماره آیه یا بند بین شرکت کنندگان توزیع گردد. بدین ترتیب مفهومی نوین از متن دریافت می شود.

آنگاه می توان گروه را به دو گروه کوچکتر تقسیم کرد. یکی از گروه ها سعی بر تهیه لیستی از در پی عیسی رونندگان در اندوهش یعنی «متحدانش» خواهد کرد. و گروه دیگر مسئولان مرگش و بالاخره «مدعیانش» را مشخص می سازد. تابلویی مرکب از کار این دو گروه امکان بررسی هر دو جبهه را میسر می سازد.

مرحله دوم

با مقایسه تابلوی گروه و تابلوی پیشنهادی این مجموعه بحثی بوجود خواهد آمد که گروه را به تحلیل عمیق تر نقش و جایگاه هر شخصیت در محاکمه عیسی سوق می دهد. چهره های خاص «رنج و عذاب در انجیل لوقای قدیس» در اینجا ظاهر خواهد شد. صفحه ۴-۹ و صفحه ۲۱-۲۵.

گروه های بی شماری می توانند رفتار، دلایل و عکس العمل های بازیگران این درام یعنی شاگردان، زنان، شمعون قیروانی، یوسف رامه ای، پطرس، افسر، دزد نادم، قوم، یهودا، پیلطس، شورا، هیروودیس، دزد دوم، برآبا و ... را برای مطالعه انتخاب نمایند.

پیوند عیسی با پدرش، مبارزه علیه اهریمن، عکس العمل هایش در برابر بازیگران صحنه شهادتش، کلمات و رفتارش موضوع پژوهش یکی از گروه های کوچک خواهد بود.

بکار بردن دست آویزهای مؤثری چون یادداشت روزانه پیلطس در شب رنج و عذاب مسیح یا نامه شمعون قیروانی به پسرش روفوس یا شایعات و مقالاتی در جراید در خصوص رفتار قوم و عکس العمل های جمعیت در طی وقوع حادثه، نامه پطرس به یهودا یا دعای عیسی خطاب به پدرش در سبک لوقا... می تواند بسیار جالب باشد چرا که این نوع ادبیات می تواند بسیار غنی باشد.

مرحله سوم

پس از آنکه به کمک مرحله دوم مفهوم متن را به خوبی دریافتیم امکان نتیجه گیری توسط یک بازخوانی آیینی و از طریق پیشنهاد این کتاب حاصل می شود.

امروزه امکان مطابقت دیگری توسط مردان و زنان بازیگر اندوه مسیح بوجود می آید. اندیشه تعیین هویت شخصیتها کاری است بس عبث اما کاملاً به جا خواهد بود اگر گویم چگونه خود را در قالب این یا آن شخصیت یا گروه می یابیم.

مقاله الهیاتی صفحه ۲۹ به راحتی می تواند ما را از سیر تفکر اولین جوامع مسیحی به سیر تفکر جوامع امروزی سوق دهد. باید به گروه یادآوری کرد که قرائت انجیل لوقا در واقع بازخوانی حادثه پس از عید قیام در پرتو زندگی رسالتی و رازگونه «کلپسهای» اولین نسل های مسیحی می باشد.

یادداشت‌هایی برای تعمق

اولین شهدا یا رنج و عذابی ادامه دار

این تمرینی بسیار ساده است که به دریافت بهتر تفکر لوقا کمک می‌کند. لوقا می‌خواهد با مطابقت دو کتابش (انجیل و اعمال رسولان) این تفکر را به خوانندگانش بقبولاند که شاگردان مسیح یعنی مسیحیان می‌بایست همان راه خداوندشان یعنی راه صلیب را پی گیرند. در واقع با مطالعه داستان شخصیت‌های بزرگ اولین کلیسای اعمال رسولان، تأیید می‌شود که این شخصیت‌ها برخی گذرهای رنج و اندوه مسیح را بیاد می‌آورند و این امری تصادفی نیست چرا که لوقا واقف به اعمال خود است.

این مقاله سه شخصیت بزرگ (پطرس، استیفان و پولس) از میان این شخصیت‌ها را مورد مطالعه قرار داده است. در ابتدای هر مثال پرسش‌هایی مطرح شده است. قبل از مطالعه مقاله در مورد هر شخصیت سعی کنید با مراجعه به متون مختلف ارائه شده به این پرسش‌ها جواب گویند. سپس نتیجه پژوهستان را با مطالب مقاله مقایسه نمایید.

لوقا همچون مورخی آگاه می‌داند که یکی از اولین اهداف کارش تعلیم خوانندگان کتابش از طریق حوادثی است که برای حکایت انتخاب نموده. او با نگاشتن دو کتاب (انجیل و اعمال) در اندیشه ظاهر ساختن ارتباطات بین زندگی عیسی و کلیسای تازه تولد یافته است. این امر بخصوص در اندوه مسیح که لوقا از آن چون مدلی برای نشان دادن خط سیر شخصیت‌های بزرگ کلیسای اولیه، پطرس، استیفان و پولس استفاده کرده است، نمایان می‌شود.

پطرس: از واگذاری تا وفاداری

پرسش:

— از دید لوقا چه چیزی رفتار پطرس را به هنگام رنج و عذاب عیسی توضیح می‌دهد (لوقا: ۲۲: ۳۱-۳۴؛ ۲۲: ۵۴-۶۲ را بخوانید)؟

— تفاوت رفتار پطرس قبل و بعد از روز پنطیکاست که کلیسا مأموریتی رسالتی یافت را بنویسید (اع: ۱۴: ۲-۱۴: ۳۶-۱: ۴؛ ۱۳: ۴؛ ۲۰: ۱۲-۱: ۴ را بخوانید). آیا لوقا در فصل بیست دوم انجیلش این تغییر رفتار را مشخص نمی‌سازد؟ در کدام آیه‌ها؟

لوقا شرحی طولانی از خیانت پطرس و اعلام این خیانت را از زبان عیسی می‌نویسد: «ای شمعون، ای شمعون اینک شیطان خواست شما را چون گندم غربال کند» (لوقا: ۲۲: ۳۱). اعترافات پطرس چیزی را تغییر نمی‌دهند: «ای خداوند حاضر که با تو بروم حتی در زندان و در موت» (لوقا: ۲۲: ۳۳). عیسی آینده نزدیک پطرس را اعلام می‌دارد: «هنگامی که تو بازگشت کنی برادران خود را استوار نما» (لوقا: ۲۲: ۳۲).

لوقا این صحنه را در روایتی طولانی شرح می‌دهد. پطرس در برابر یک کنیز و دو مرد که بر حسب تصادف ملاقات می‌کند سه بار استادش را انکار کرد. پطرس ناتوان از تحمل تنهایی یا وفاداری به عیسی که احتمالاً باعث دستگیری اش خواهد شد ترجیح می‌دهد استادش را انکار نماید تا در کنار گرمای موقتی آتشی بنشیند. با این حال روزنه‌امیدی گشوده می‌شود: در حقیقت پطرس روزی پس از شکل‌گیری کلیسا «با عیسی به سوی زندان و مرگ» خواهد رفت (لوقا: ۲۲: ۳۳).

در روایت اعمال رسولان پطرس جسورانه با امتحان مواجه شده و مزده عیسی را با وجود تمام خطراتش اعلام می‌دارد. در زندان دچار سرنوشت عیسی شده و مجبور به توضیح اعمالش در برابر شورا می‌شود (اع: ۷: ۴). او که نخواست بود عیسی را بازشناسد با اعتماد و دلیرانه او را اعلام می‌دارد: «به نام عیسی مسیح ناصری این کس به حضور شما تندرست ایستاده است... در هیچ کس غیر از او نجات نیست» (اع: ۱۱-۱۲). پطرس و یوحنا پس از آزادی خاموش نمی‌مانند زیرا «ما را امکان آن نیست که آنچه دیده و شنیده ایم نگویم» (اع: ۴: ۲۰).

استیفان شهید

پرسش:

— رنج استیفان را در فصل‌های ششم و هفتم کتاب اعمال رسولان (بویژه اع: ۸: ۶-۱۵: ۷؛ ۷: ۵۴-۶۰) بخوانید و هر آن چه را که می‌تواند رنج و عذاب عیسی را به یاد آورد مشخص

کنید (لو ۲۲ و ۲۳ و بویژه متن اندوه عیسی، لو ۲۲: ۳۹-۴۶ و در خصوص مرگش لو ۲۳: ۳۳-۴۹).

— به عقیده شما لوقا برای چه در پی ایجاد چنین قرابتی بین رنج عیسی و رنج استیفان است؟ او در پی القای چیست؟

فصلهای ششم و هفتم کتاب اعمال رنج و اندوه استیفان قدیس را نقل می‌کنند. لوقا، استیفان را چون الهی دانی توصیف می‌کند که تمام کتاب مقدس را در پرتو نور مسیح می‌خواند تا مکشوف سازد که رد یا شکست مسیح پیش از این در عهدعتیق با رد یوسف و موسی توسط برادرانشان بدین جهت که «خدا با آنان بود» نشان داده شده بود. این همان اتفاقی است که برای عیسی رخ داد: «شما نیز چون پدرانتان. کیست از انبیاء که بدان شما به او جفا نکردند و آنانی را کشتند که از آمدن آن عادل که شما، حال تسلیم‌کنندگان و قاتلان او شدید پیشگویی کردند» (اع ۷: ۵۲).

بدین طریق رنج و عذاب عیسی بر این واقعیت که خداوند با عادلان رد شده است صحنه می‌گذارد. استیفان سرنوشت انبیاء و خود عیسی را تحمل می‌کند. لوقا حتی توازی بین رنج و اندوه عیسی و استیفان را تشدید کرده است: «اما او از روح القدس پر بوده به سوی آسمان نگریست و جلال خدا را دید و عیسی را به دست راست خدا ایستاده و گفت: اینک آسمان را گشاده و پسر انسان را به دست راست خدا ایستاده می‌بینم» (اع ۷: ۵۵-۵۶) بدین ترتیب سخن عیسی به شورا تحقق می‌یابد: «لیکن بعد از این پسر انسان به طرف راست قوت خدا خواهد نشست» (لو ۲۲: ۶۹). و استیفان به مانند عیسی (لو ۲۳: ۳۴) جفا دهندگانش را می‌بخشد: «خداوند این گناه را بر اینها مگیر» (اع ۷: ۶۰). شاگرد به مانند استادش با برآوردن فریادی بلند و تسلیم جانش، می‌میرد (اع ۷: ۵۹-۶۰). در حالی که عیسی، خداوند و پدرش را بیاد می‌آورد و روحش را تسلیم او می‌کند، استیفان جانش را تسلیم عیسی می‌کند.

پس شاگرد راه استاد را ادامه می‌دهد. خط سیر ایمانی از عهد قدیم تا به مسیح و جمعیت مسیحیان تغییری نکرده است یعنی ایمان‌دار از طریق صلیب در شباهت با مسیح وارد جلال خدا می‌شود.

پولس یا مسیر اورشلیم

پرسش:

— در کتاب اعمال ۱۷: ۲۰ تا ۱۷: ۲۱ چند بار از اورشلیم یاد شده است؟ به این تأکید بر شهر مقدس، محل مرگ عیسی دقت کنید.

— این متون را با هم مقایسه کنید:

لو ۲۲: ۳۱-۳۷ با اع ۲۰: ۲۵-۲۸

لو ۹: ۲۲: ۹-۴۴: ۱۸-۳۱ با اع ۲۰: ۲۲: ۴: ۲۱: ۱۱.

لو ۹: ۲۴ با اع ۲۰: ۲۴

لو ۲۲: ۴۲ با اع ۲۱: ۱۴

لو ۲۳: ۲ با اع ۲۴: ۵-۶

لو ۲۲: ۶۶ با اع ۲۲: ۳۰

لو ۲۳: ۱ با اع ۲۵: ۱

لو ۲۳: ۸ با اع ۲۵: ۲۲

به عقیده شما لوقا از این مقایسات چه چیزی را می‌خواست القا کند و برای چه؟

لوقا از فصل ۱۷: ۲۰ تا ۱۷: ۲۱ کتاب اعمال، بازگشت پولس به اورشلیم را در پایان سومین مسافرتش نقل می‌کند. نام شهر مقدس ۱۷ بار در این دو فصل ذکر شده است. در حقیقت لوقا به طرق گوناگون نشان می‌دهد که مسافرت پولس تقلیدی از راه پیمایی عیسی به سوی مرگش است.

پولس نطق خداحافظی برای مسیحیان میلیتس ایراد می‌کند که بازتابی از وصیت عیسی به شاگردانش در شب مرگش است (لو ۲۲: ۳۱-۳۷). در نزد قدما فراوان دیده می‌شد که مردی برجسته در شب مرگش با ارزشترین دارایی‌اش را به بازماندگانش بسپارد. پولس که همانند عیسی می‌داند خواهد مرد: «و اینک می‌دانم که دیگر روی مرا نخواهید دید» (اع ۲۰: ۲۵)، خلاصه‌ای از زندگی‌اش را نقل کرده و شاگردانش را برای آینده‌ای مشکل آماده می‌نماید: «پس نگاه دارید خویشتن و تمامی آن گله را که روح القدس شما را بر آن اسقف مقرر فرموده است» (اع ۲۰: ۲۸).

رنج پولس به تمثیل از رنج و عذاب عیسی، سه مرتبه اعلام شده است: ابتدا در میلیتس

(اع ۲۰:۲۲) سپس در صور (۳:۲۱) و سرانجام در قیصریه (۱۱:۲۱). در سومین اعلام نبی‌ای آغابوس نام با همان کلمات عیسی می‌گوید (لو ۳۳:۱۸). «یهودیان در اورشلیم صاحب این کمر بند را همین طور بسته او را به دستهای امتها خواهند سپرد» (اع ۱۱:۲۱). عیسی به شاگردانش می‌گفت: «هرکس جان خود را به جهت من تلف کرد آن را نجات خواهد داد» (لو ۹:۲۴). پولس حکم عیسی را اجرا می‌کند: «جان خود را عزیز نمی‌دارم تا دور خود را به خوشی به انجام رسانم و آن خدمتی را که از خداوند عیسی یافته‌ام که به بشارت فیض خدا شهادت دهم» (اع ۲۰:۲۴).

عیسی در باغ جتسیمانی تسلیم اراده پدر می‌شود (لو ۲۲:۴۲). اولین مسیحیان شهر قیصریه نتوانستند پولس را از ادامه سفرش باز دارند و گفتند: «آنچه اراده خداوند است بشود» (اع ۲۱:۱۴).

پولس که از میان مسیحیان اورشلیم طرد شده، به مانند عیسی در طی رنج و عذابش، انزوایی عمیق را طی اقامتش در این شهر تجربه می‌کند. به هنگام حضورش در مقابل شورا به دستور کاهن اعظم کتک می‌خورد (اع ۲۳:۲). یوحنا انجیل نگار صحنه‌ای بسیار شبیه به این صحنه را در حضور کاهن اعظم حنا نقل می‌کند (یو ۱۸:۲۲). پولس در برابر فیلیکس فرماندار متهم به «ملوث ساختن هیکل» (اع ۲۴:۶) و «فتنه‌انگیزی در میان همه یهودیان ساکن ربع مسکون» (اع ۲۴:۵) می‌شود. خود عیسی نیز از نظر روسای یهود آنگاه که فروشندگان را با خشونت از هیکل بیرون راند آن را ملوث ساخته است. به علاوه یهودیان در مقابل پیلاطس با این سخنان اتهام او را سنگین‌تر ساختند: «این شخص را یافته ایم که قوم را گمراه می‌کند و از جزیه دادن به قیصر منع می‌نماید» (لو ۲۳:۲).

لوقا توازی بین محکومیت پولس و عیسی را با حاضر کردن او «چون عیسی» ابتدا در برابر شورا (لو ۲۲:۶۶ و ۲۲:۳۰) تشدید کرده است. پس از آن حضور عیسی در برابر پیلاطس فرماندار (لو ۲۳:۱)، حضور پولس در برابر فرماندار رومی فستوس را ملهم می‌سازد (اع ۲۵:۱). باز لوقا تنها انجیل نگاری است که صحنه معرفی عیسی به هیروودیس را نقل می‌کند: «مدت مدیدی بود که می‌خواست او را ببیند» (لو ۲۳:۸). پولس نیز به نوبه خود در مقابل هیروودیس آغریپاس حاضر می‌شود که او نیز جمله‌ای نظیر همین جمله انجیل را بیان می‌کند: «من نیز می‌خواهم این شخص را بشنوم» (اع ۲۵:۲۲). به نظر می‌آید که این

سه صحنه حضور در برابر شورا، مقام رومی و شاه یهود برای تشدید شباهت میان سرنوشت استاد و شاگردش در یک توازی نقل شده‌اند.

لوقا می‌خواهد از طریق این سه چهره برجسته یعنی پطرس، استفان و پولس بگوید که کلیسای اولیه، به هدایت روح القدس همان خط سیر عیسی را دنبال می‌کند. رنج و عذاب مسیح مفهوم تمام کتاب مقدس را روشن ساخته و به جامعه مسیحی متولد از مرگ و رستاخیز عیسی، معنی و مفهوم می‌بخشد.

عیسی به همه گفت: «اگر کسی بخواهد مرا پیروی کند می‌باید نفس خود را انکار نموده صلیب خود را هر روزه بردارد و مرا متابعت کند» (لوقا ۹:۲۳)

* * *

